

Asia: VN/2401/2026

Ehdotus kansalliseksi mediakasvatuslinjauksiksi

1. Johdanto

Mahdolliset kommentit ja huomiot johdannosta:

Kriittisen ajattelun taito tuodaan esiin johdannossa hyvin, mutta siihen liittyen voisi varmasti korostaa myös tuottamisen taitoja vielä enemmän; varsinkin tekijyyden, toimijuuden ja osallisuuden näkökulmista mediakulttuurissa. Tekemisen kautta esim. lapsille tulee konkreettisesti esille vaikuttamisen tavat, merkitysten muodostaminen ja tiedon rakentaminen.

Huomioidaan moninaisuus: käytössä useat eri mediat sekä useat kulttuuriset taustat ja lähtökohdat. Laitteita on jo lähes jokaisella, mutta käyttötaidot ja tuottamisen taidot kehittyvät vain käyttämällä niitä. Miten niitä esimerkiksi hyödynnetään oppimisen välineenä ja tiedonkäsittelyssä.

Tärkeää olisi huomioida myös mediakasvatuksen vaikutukset oman identiteetin ja toisaalta myös yhteenkuuluvuuden tunteen kehittymiseen. Toimijuus tulee esiin myöhemmin tavoitteissa ja toimenpiteissä. Pitäisikö sitä tässä johdannossa jo avata ja tuoda esiin?

2. Mediakasvatuksen nykytila

Mahdolliset kommentit ja huomiot mediakasvatuksen nykytilasta:

Mediakasvatuksen opiskelemisen alasajo ja korkeakoulutasoisen opetuksen väheneminen on huolestuttavaa, kuten tekstissä tämän seuraukset hyvin mainitaan. Ammattilaisten kouluttamiseen tulisi satsata, jotta voidaan taata laatu teknologian hyödyntämisessä opetuksessa ja kansalaisten medialukutaidon edistämisessä. Teknologia kehittyy vauhdilla ja siinä kehityksessä olisi tärkeää pysyä mukana myös ruohonjuuritasolla sekä lisätä ymmärrystä mielekkäälle teknologian käyttämiselle esim. kouluopetuksessa tiedon keräämisen, työstämisen ja tuottamisen vaiheissa. Miten esimerkiksi erilaiset rajoitukset ja kiellot käyttää mediavälineitä vaikuttavat formaalin ja informaalin oppimisen välillä – kasvaako kuilu näiden välille? Medialukutaito on kansalaistaito, jota pitää ylläpitää ja huoltaa, ja tähän pitää olla mahdollisuudet ja resurssit. Millainen on tilanne

perheissä ja kotona tapahtuvassa mediakasvatuksessa? Perheet ja vanhemmat ovat varmasti myös eriarvoisessa asemassa ja tiukassa paikassa joka puolelta vyöryvässä mediatulvassa. Kiellot ja rajoitukset voivat monesti olla kotona helpoin tapa suhtautua tähän, mutta mediakasvatuksellisesti eivät varmastikaan ole parhaita tapoja.

Tasa-arvoisuutta tulisi lisätä esim. maahanmuuttajien ja erityistä tukea tarvitsevien lasten ja nuorten mediakasvatukseen.

Tekstissä viitataan ”yhteiseen arvopohjaan”. Onko tähän tarkennusta, mitkä arvot ovat tärkeitä toimijoille? Viitataanko arvoilla edellisen linjauksen tavoitteisiin: laatu, systemaattisuus, kattavuus vai vision (luku 3) tavoitteisiin (yhdenvertainen, korkeatasoinen, ajantasainen, kestävä ja hyvää elämää edistävä) vai johonkin muuhun?

3. Visio

Mahdolliset kommentit ja huomiot visiosta:

Voisiko olla tarkemmin, että toiminta on kaikkia ikäryhmiä ja eri taustoista tulevia koskevaa sekä eri ikäryhmät ja erityisen tuen tarpeet huomioivaa.

4. Tavoitteet

Mahdolliset kommentit ja huomiot tavoitteista:

Hyvät tavoitteet, jotka muodostavat toisiinsa kytkeytyvän kokonaisuuden.

Mitä toimijuudella tässä tarkoitetaan (mediakasvatuksen näkökulmasta) ja miten se lisää osallisuutta ja hyvinvointia?

Millainen on ”ammattilaisten kattava mediakasvatusosaaminen”? Tässä on tärkeää myös huomioida perheet ja ikäihmiset, jotka helposti jäävät vaille apua omien mediataitojensa kehittämisessä tai joita ei asia edes kiinnosta.

5. Toimenpiteet

Mahdolliset kommentit ja huomiot toimenpiteistä:

Toimijuuden vahvistamisessa on huomioitu sekä yksilön että yhteisön näkökulmat. Johtamisvastuun selkiyttäminen kunnissa on tärkeä toimenpide.

Moninaisuuskohdassa voisi mainita myös erityisryhmät ja erityisen tuen tarpeessa olevat. He jäävät usein paitsioon toiminnan ja toimenpiteiden kohderyhmiä lueteltaessa.

Osaamisen kehittäminen: Onko medialukutaito perusasteella ja toisella asteella osana monilukutaitoa ja sen edistämistä? Miten saadaan kouluopetukseen realistinen määrä medialukutaitoa sekä oppilaiden ja opettajan näkökulmasta mielekkäillä tavoilla? Vastuut oppilaiden medialukutaidon edistämisestä tulisi olla selkeämmät. Nyt se kuuluu kaikille, mikä monesti tarkoittaa tässäkin, että sitä ei hoida lopulta oikein kukaan. Tämä lisää mm. alueellista eriarvoisuutta, ja koulukohtaiset erot voivat olla suuria.

Mediakasvatuskouluttajien kouluttaminen on tärkeää. Myös niiden, jotka kouluttavat esim. opettajia ja opettajaopiskelijoita.

Alueellisten asiantuntijoiden kartoittaminen, täydennyskouluttaminen ja hyödyntäminen kestävästi mediakasvatustyön edistämisessä. Kartoitetaan tekijät ja annetaan heille mahdollisuus (resurssit) edistää mediakasvatusta omalla alueella sekä viedä tietotaitoa muille alueille esimerkiksi kouluttamalla avainhenkilöitä näissä paikoissa.

Kestävyyden edistämisessä rakenteellinen kehittäminen on keskeistä. Mediakasvatuksen profiilia voidaan nostaa, mutta samalla sitä tulisi myös tehdä matalankynnyksen periaatteella soveltuen eri ikäryhmille ja erilaisille ennakoasenteille. Kestävyyden edistäminen -kappaleessa on todella paljon toimenpiteitä. Osittain tämä liittyy myös edeltäviin osaamisen kehittäminen ja toimijuuden vahvistaminen kohtiin. Myös alueellinen saatavuus ja tasa-arvo laadukkaan mediakasvatustoiminnan näkökulmasta on tärkeää: koulutukset, tapahtumat, hankkeet ja rahoituksen jakaantuminen.

6. Toimeenpano ja seuranta

Mahdolliset kommentit ja huomiot toimeenpanosta ja seurannasta:

-

7. Liitteet

Mahdolliset kommentit ja huomiot liitteistä:

-

8. Yleiset kommentit linjausluonnoksesta

Yleiset kommentit kokonaisuudesta:

Kokonaisuus on looginen ja vaikka paikoin rönsyilevä ja runsas (toimenpiteet), niin varmasti hyvä pohja lopullisille linjauksille.

Mainio dokumentti mediakasvatuslinjausten jatkumosta ja kehityksestä Suomessa. Antaa hyvin kuvaa siitä mitä on tehty ja mitä kohti ollaan menossa.

9. Muita mahdollisia terveisiä valmistelijoille

Muita mahdollisia terveisiä:

Mainioita, että toimijat voivat olla mukana lausumassa. Tämä lisää varmasti yhteenkuuluvuuden tunnetta tärkeän yhteisen asian äärellä. Kiitos tästä mahdollisuudesta.

Nevala Tommi
Oulun kaupunki / Lastenkulttuurikeskus Kotilo